

سوال: باقی مدتی نے کچھ گھڑے دیں نظام
وج اپنے عہدی سیاسی، سماجی تے
معاشرتی صورت حال نوں جس انداز
وج پیش کیا اے اپنے وچاراں داس میان کرو۔

مدھلی گل:

باقی مدتی مناج پٹوہار دے
وڈے شاعر نیں۔ اوہناں دیں نظام وج
پٹوہادی لہجے دے خال خال پنڈو سماج دی
رسمات دی عکاسی وی کردی اے۔ اوہناں
نے نظام وج مطابق ونڈ دا وی تذکرہ کیا
اے تے ونڈ دے ویلے سیاسی صورتحال
نے سماجی حالات دے دسے نیں۔ کلام وج
لوک گیتاں دے ذریعے وی سماج دا عکس لدا
اے۔

(1) نظام وج سماجی بری رسمات دی تنقید:

باقی مدتی پٹوہاں اپنے نظام
وج سماج دی رسمات مثلاً جیر اتے تنقیدی
نگاہ یاوندے نیں۔ اوہناں دے مطابق دھنی نل
داج دیں خال پیو دی لے عزتی پیو دی اے تے
دھنی وی سنگی پیو دی اے۔ اوس ویلے
ماڈل دھنی محمد خاں پی داج بنان لکھیاں نیں۔

੨ ਸਿੱਧਾ ਦਾਜ ਨੇ ਬਾਅਦ
 ਮਿਲ ਕੋਊ ਪਿੰਡ ਨੇ ਸੁੱਕੀ
 ਤੇ ਹੋਰ ਦਾਜ ਕੇਲਾ ਸਿੰ
 ਮਿਲ ਅੱਧੀ ਪੋਸਲ ਸੁੱਕੀ

(੨) ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਟਿੱਧੀ ਦਾ ਦੱਤ

ਪਾਤ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਧੀਆਂ
 ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿੱਧੀਆਂ ਦਾ
 ਦੱਤ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੱਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ
 ਦਾ ਦੱਤ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ
 ਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ
 ਪੋਸਲ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ

੩ ਕੋਨ ਕਰਾਹੇ ਦਿਲੀ
 ਪਿੰਡੀ ਤੇ ਆਹ ਪਿੰਡੀ
 ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ
 ਪਿੰਡੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ

(੩) ਦੱਤ ਦਾ ਟਿੱਧੀਆਂ

ਅੱਧੀ ਦੱਤ ਦਾ ਟਿੱਧੀਆਂ
 ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ
 ਪਿੰਡੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ

ماحول دھماکا لگا چھڑا سی۔ امڈاں لہ
 شروع توں عربیاں دی عزت دی پرواہ نہ
 کیتی۔

نہ نکلے وڈے سارے
 اسی دے آئے تنکے
 راہ وچ تھل تے لانی
 تھیاں توں منگے
 تھوں کوئی دوکے
 اھوں مڑ مڑ کے لنگے

(4) نظاں وچ ونڈ دے حالات دا سماجی منظر

باقی مددگار نے اپنی نظاں
 وچ ونڈ دے حالات دی دردناک منظر کشی
 کیتی اے۔ جیس ویلے ریل گاڑی دی باری
 دیتوں باہر پھول والیاں سماجی ذیاتیان
 دیکھ کے اونہیاں دا دل ٹھٹھکتا۔

نہ بدل آں تے جھگڑھان پیرے اڈن تے صافے کھان
 تھان تک نہ سکاں باری وچ بھاتا تھان
 گلی گلی نی اٹنی مٹی پھان پھان نہ سکاں
 باری وچ بھاتا تھان

(۱) مشینی دورِ نال سماہی تبدیلیاں دا ذکر

باقی مددِ حق نے مشینی دور

دے اندازِ نال بیوں والیاں تبدیلیاں

توں انسان دی ہے جیسی نال ولایا اے۔ اوہناں

دے مطابق بندہ دولت دی لالچ وچ رستہ

تے مہیاں دی قدر گھو بٹھا جم۔

وہ انج گھٹ گھٹ تے چلن

دل لوچے نال لولہ ہويا

خیر وی بھکا بھکا پیسہ نہ رہیا

مل نال گھگھو ویا

(۶) رومانوی طرزِ وج سماہی بیان

اوہناں دیاں نظاراں وچ سماج

دی رومانوی حقیقتاں توں کنارہ کشی وی

لیدی اے۔ کیس طرح محبت دے دلفن لوک

ہر دور وچ لیدی نئیں تے پیار کرن والیاں

دے درمیان آباوندے

وہ آدھو گلابی بُنی رنگی

میں گلابی پگ

دوہہ دلاں نا اتاملنا

تک نہ سکیا جگ

(۶) نظاں وچ دیہاتی زندگی دی جھانکی

باقی مددیتی نال پڑھ دی
زندگی، نال بوہتا لگاؤ سی۔ اوہناں نال
کھنڈ دی جھان نال محبت سی تے اپنی
نتران اتے فخر دی تردے نیش۔

(۷) ایہ نیش مینڈا نتران
نہ اوہ سگھماں نہ اوہ پوٹے
نہ اوہ گھرے گھرے لوٹے
نہ اوہ گھوڑی جھان
ایہ نیش مینڈا نتران

(۸) نظاں وچ ڈرامائی کیفیتاں دے ذریعے معاشرے دی عکاسی

باقی مددیتی نے اپنے کلام
وچ ڈرامائی رنگ دتیا اے تے اوس
دے ذریعے معاشرے دے حالت دسے نیش۔
ٹیویس ٹیش تے گرو لکھن نال ظاہر ہوندا
اے تے فوجی وردی وچ وایس بند اوندے
س تے وٹیاں انتظار کردیاں نیش۔

Day: _____

Date: _____

۱) اوہ گڈی آئی اے یک ترو لہا اے
اوہ مونہ مہا اے کرنا وی تاتی اے
تہا وی تہا اے لاہ وی اہا اے
ایہ مینڈا مہا اے یس توئی راسی اے

(۹) پینڈو استعاریاں دے ذریعے معاشرتی ترجمانی

ادبیات نے انداز کلام دج
پینڈ دے خالص استعاریاں دا ارتقا کردے
پوٹے سماجی منظر کشی توں کم لیا اے۔

۲) مس کنیاں دا سٹ
تہ پیرنی واہ
مینڈا ہے سرائے ہل
مینڈا ہے خال خال

’مادی گل‘

میراثہ شیعہ پوراں نے باقی مادی
نہل چیلول جس دا شاعر آکھیا اے
ادبیات نے کجے گھڑے دیاہ آکھیا اے
تہ ”کجے گھڑے توں پورے پنجابی
تک دی داستان“ آکھیا اے۔